

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita B. Francisci Salesii, Episcopi Et Principis Gebennensivm Meritissimi

Maupas du Tour, Henri Chauchon de

Coloniæ Ubiorum, 1663

Cap. IX. Testamentum condit: confert se Avenionem: Lugduni in morbum incidit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42882

benter in corpore meo circumferens, ut et vita IESV clari-
 rius in me per cruciatus manifestetur. Sanè dolores
 peracres aliquantò ante obitum fuerunt: illius paci-
 entiam præcipuè exercuit tumor enatus in cruribus,
 quem quidem tamen unà cum assidua molestia in-
 de proficiscente diù pressit silentio, vultu semper
 eodem operam dans negotiis occurrentibus. Quo-
 tidie horas ponebat aliquot in instituendo Coad-
 jutore ac fratre germano, cum illo in cubiculo ab-
 ditus: tum alia ad tantum ministerium rite ob-
 eundum tradebat, tum explicabat quæstiones
 Theologicas illas, in quibus plus difficultatis in-
 erat: *Illum enim, agebat, oportet crescere, me autem mi-
 nuui.* Accedebat, quòd cum maximè esse putaret è
 divina gloria, ut successorem quàm eruditissimum
 relinqueret ad animarum utilitates, nulli labori
 parcendum sibi putabat, quò in rem tam præcla-
 ram quod suum erat conferret pro viribus, vel cù
 vitæ ipsius dispendio. Proinde si ex Principe Me-
 dicorum, (c) *Morbus letalis est, in quo somnus laborem
 facit;* non mirum si brevè cessit è vitâ Præsul noster,
 quando in ipsa corporis invaletudine, inque tot
 laboribus quos ex caritate suscipiebat, somnum
 ablegabat, & aliam quamcunque levationem.

(c) Hippocr. Aphorism.

CAPUT IX.

*Testamentum condit: confert se Avenionem:
 Lugduni in morbum incidit.*

(I) *Iuxta Jure Civili, (a) Episcopus potest se intrmittere
 ad executionem piarum voluntatum defuncti, æquum*

A a 4 vicif-

(a) l. 28. Cod. de Episcopis & Clericis.

376 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
vicissim esse videatur, ut Testamentum reveren-
mur Episcopi istius, cuius vita obitusque scatur
documentis caritatis sanè sublimibus, & illustrissi-
mis functionibus pietatis. Videlicet servus Dei ob
extremum vitæ tempus, quo se fruiturum brevi
sperabat sanctorum Angelorum consortio, ac
multò magis sempiterna & beata cum Deo suo
copulatione; ad eum modum se adhibuit, quos
inanimæ in motu solent, quæ quò ad centrum ap-
propinquant magis, eò celerius rapidiusque
illud ferri dicuntur. Suspirium nullum erat, quod
non in Deum tenderet; nullum momentum tem-
poris, quod non in rebus ad ipsius gloriam perti-
nentibus occuparet: quâ quidem mentis inductio-
ne delectatus Dominus, affatim suppeditebat, ubi
operam suam vigil famulus fructuosè collocaret.
Cum mandatum à Cellissimo Duce Sabaudia ac-
cepisset, ad se Avenionem veniendi; dissuasere
amici vehementer: tanta erat jam tum afflicto-
rum virium imbecillitas, tam crebræ morborum
tentationes; sed impedire non potuerunt quin
iret Vir solitus pridem *ambulare in medio umbrae me-
tis*, eodem & vultu & animo, quo in robore ætatis,
& tempore maximè florenti. Eundem, inquit, quod
vocamur, faciendumque ut totos nos permittamus
Providentiæ: tametsi mihi persuadeo fore, ut non ultra
nos revisamus. Id cum Viro Dei persuasissimum el-
set, Testamentum condidit: hæc ex illo excerpta.

» Corpus meum humari volo in Ecclesia Ca-
» thedrali mea, si quidem Gebennæ sacra de more
» sanctissimæ, & unicæ veræ Religionis Catholi-
» cæ Apostolicæ Romanæ, restituta fuerint quo
tem

tempore è vitâ decedam: sin, in media Ecclesia
 Visitationis, à nobis Aneen consecrata. Cùm
 que ex intimâ mente pias Ecclesiæ ceremonias
 approbem, statuo cereos tredecim accensos fer-
 ri, collocarique circa corpus meum, nullis aliis
 nisi nominis JESU stemmatis; quò planum fa-
 ciam complecti me ex animo fidem à sanctis A-
 postolis annunciatam. Aliud de verò, cùm dete-
 ster quicquid vanum & superfluum humanus
 spiritus in factas ceremonias invexit; prohibeo
 quâ possum expressissimè, ne ulli prætereà cerei,
 faces ullæ ad fanus meum adhibeantur: præcipio
 heredibus meis, ne quid addant prætereà; ab a-
 micis autem meis, consanguineisque postulo, ut
 pietatem suam transferant ad preces, ad elec-
 mosynas, ad Missas mihi accurandas.

Tum amicis, Canonicisque suis vale dicens, si-
 gnificavit non obscure, quod iter suscipiebat, vitâ
 sibi staturum; obtestans vehementer, ut preces suâ
 causâ ad Deum funderent; nam ubi primùm, dixit,
audieritis me agrotare, pro certo habetote, fore, ut jam tunc
è vitâ discesserim. Precatus ipsum illud est qua die
 profectus est, Missæ Sacrificio peracto in Æde sa-
 cra Monialium S. Mariæ, extremum illud vale sua
 benedictione consignans: dono item ipsis dedit
 Casulam haud exigui pretii: & munus verbis ex-
 ornans, qualibus consueverat, hoc est, mentis pla-
 nè in divina Providentia acquiescentis, *Si visum*
Domino Deo erit, inquit, *ut non in terris ultra inter nos*
revisamus, filia in Christo carissima, revisemus in cælo. Ita-
 que idem proportionem famulo Dei contigit, quod

378 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
olim Doctōri Gentium, (b) dum lustratis maximā
partem, Asiæ Græciæque urbibus, demum Mile-
tum accersivit majores natu Ecclesiæ Ephesinæ,
extremum eos salutaturus, significaturusque scire
se, quia amplius non essent visuri faciem suam. Ut enim
tunc fletus obortus est omnium, procumbentium
super collum Pauli, osculantium eum, dolentium-
que maximè in verbo quod dixerat, quoniam am-
plius faciem ejus non essent visuri; sic extrema il-
la verba Salesii populum Clerumque suum valere
jubentis, tanquam telum penetrabile imprimis,
plurimorum corda incredibili dolore sauciavit,
non tantum Monialium Visitationis, quas dilige-
bat tantoperè, sed etiam Illustrissimi Episcopi
Chalcedonensis, populique totius. Perfusi lacrimis
abeuntem persecuti sunt Sesselium usque (paci-
nomen est, leucas circiter quatuor distantis Ane-
cio) primarii cives omnes: atque eo loco inter co-
plorantium ejulatus & clamores, ultimum cunctis
benedixit, tum Rhodano se commisit, flante ar-
citer Boreâ, unde penè frigore eneetus est. Ubi
Burgum pervenit, (oppidum est Avenione leucas
duas distans) adfuere cives, exceptumque perho-
norificè, reluctantem deduxere in Aedem princi-
pem: ibi Hymnus gratiarum actionis decantatus:
quod exemplū secuti Avenionenses, nullo nō præ-
tereà honoris genere quanti ipsum facerent, testa-
tum esse voluerunt. Conferta turba acclamabat,
adesse sanctū Episcopum Gebennensem, dilectū
Deo, & hominibus: præclare porro secum agi, qui-
bus talem tantumque Virum liceret intueri. Cetero-
rum,

b) Act. 20.

rùm, cùm Avenione Ducem non reperisset, cujus causâ venerat, redeundum Lugdunum fuit, quâ jam transierat, unâ cum Principe Pedemontano, relictis tum locis aliis, tum in hospitibus in quibus diversandum fuit, documentis virtutis singularibus. illud haud prætereundum, quòd aliquando noctem in storeâ exegit vestitus, quòd commode lecto uterentur Religiosi quidam qui aderant; quæ caritatis significatio ipsum eò usque oblectavit, ut prædicaret se in frigidâ illâ asperâque storeâ sic noctem exegisse, ut nunquam decubuisset commodiùs. Nimirum qui vel in sentibus reputabat esse flores, dicere cum sponsâ Canticorum poterat: (c) *Lectulus noster floridus*, caritate quietem vel in illa duritie subministrante.

Tanta autem vulgò erat de ejus virtute opinio, ut cùm in eum fortuitò incidissent Germani duo nobiles, at hæretici; cognito Gebennensem Episcopum esse, *Si omnes Episcopi*, exclamavere, *istius similes essent*, *brevi fidem Catholicam profiteremur omnes*: addideruntque Lugduni, ex eadem Germaniâ complures, Franciscum Salesium à popularibus suis cum S. Hieronymo comparari, supparémque vulgò S. Augustino, S. Ambrosio, aliisque antiquæ Ecclesiæ Patribus: neque modò id ita opinari homines plebejos ac rudes, sed etiam Principes, Episcopos, Doctores, uno verbo illustrissimos quosque hujus ætatis. Id ipsum confirmavit magnoperè Lugduni, illa tam firma mentis inductio abjiciendi sese, ut cùm primarii Viri complures certatim ædes suas offerrèt, in quibus percom-

modè

(c) *Cant. 2.*

380 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
modè hospitatus fuisset; gratis prolixè a ceteris uni-
cuique invitantium, ad casulam divertit olitoris
Monasterium S. MARIÆ, amicis dicitans, nunquã
se diversari jucundiùs, quàm dum incommodi
aliquid ferendum occurreret: proinde mirandum
minùs, si nihil de zelo suo remittens, quamvis affli-
ctaretur, tamen audiendis confessionibus, habenda-
dis concionibus, familiaribus sermonibus confe-
rendis, ad extremum usque dederit operam, quò
nulli non satisfaceret. Dominica quidem secunda
Adventùs, cùm hortationem habiturus in col-
legio Patrum Jesuitarum esset, tamen remotior
locus erat, & crurum tumor perstabat; tamen ut
quadrigam paratam conscenderet adduci nun-
quam potuit, & consilii sui causam addens, *Quam-
verò decorum esset, inquit, Ecclesiasten de poenitentia S.
Joannis Baptiste, deque paupertate Evangelica mox dictu-
rum, quadriga invehit?*

Tenuit ea constantia ad extremos usque vita-
dies: & pervigilio quidem Natalis Christi adhibi-
tus à Regina Maria Medicæa, Ludovici XIII ma-
tre, præfuit idem præclaræ ceremoniæ, quâ R.R.
PP. Recollecti ex S. Francisçi Ordine Crucem de-
fixerunt eo loco, ubi deinceps Lugduni stabile do-
micilium collocatum habuerunt; & præclaram
hortationem habuit de eodem cælestis Regis in
terris Natali. Postridie manè, sub auroram confes-
sionem excepit Principum Pedemontanorum
conjugum, mox Sacrum illis fecit, sacrumque
JESU Christi Corpus in Eucharistiâ porrexit:
cùmque inde ad Visitationis Monasterium pec-
rexisset

rexiſſet; ſacra alia duo, de more diei facturus, Sa-
 cerdotem ſacris jam ſumptis veſtibus reperit tan-
 tum non prodeuntem ad Altare. Et ille quidem
 pro ratione officii nihil non egit apud tantum E-
 piſcopum, ſibi ut per eum liceret, ſacras veſtes po-
 nere: ſed vetuit Vir humilis, & ad tolerandum
 egregiè factus: contra jufſo ſacrificare miniſtravit
 in genibus toto eo tempore, hoc eſt, quandiu Miſ-
 ſæ trës tenuere: ita cum ad octavam matutinam
 advenſſet, non ante undecimam Sacrum prius
 duorum quæ faciendæ ſupererant, inchoare licuit.
 Horis autem deinceps pomeridianis ibidem ve-
 lavit ſolenni ritu virgines duas, quarum alteri re-
 velatum à S. Deipara erat, forte, ut à Viro ſancto
 quodam ſacrum velamen acciperet. Poſtridie,
 Religioſæ familiæ toti mentem ſuam extremam
 declaravit, more ſuo de interiortis vitæ inſtitutis a-
 pud eas diſputans: illud inter cetera inculcavit,
 optimam demum rationem ad perfectionem gra-
 diendi eſſe, Nihil poſtulare, nihil recuſare, ſic, ut
 mens ſemper in illud ſit intenta, ut quicquid à Su-
 perioribus præſcriptum fuerit, peragat; unum il-
 lud concupiſcendo, ut intimè Domino Deo ad-
 hæreſcerent, ad quod Regulæ, Inſtitutumque fer-
 ret affiduè. Tum benedixit illis, & extremum va-
 le dixit. Die deinceps vigefimâ ſeptimâ Decem-
 bris, S. Joanni Apoſtolo ſacrâ, debilitationem ſen-
 tiens, ad ſtantibus domeſticis, *Hebeſcit*, inquit, *ma-*
gnoperè acies oculorum: id verò indicio eſt corpus corrupti,
& aggravare animam. Sacrum tamen fecit eadem
 die, ſub meridiem. Eo peracto, obvium fortè ha-
 buit Ducem Belgardæum, cum eoque longum
 ſer-

382 VITÆ B. FRANCISCI SALESI
sermonē contulit sub dio, aperto capite, per frigidū
nubilum : eundemque ad Ducem Nemorosum
deduxit ubi Franciscus, factus omnia omnibus, cau-
sam egit complurium, quos ad administrationem
Gebennensis Ducatus sui Princeps idem adhibue-
rat, & scilicet ablegare constituerat malæ fidei infe-
mulatos : sed Christianus Orator effecit tandem,
ut unumquemque Princeps retineret. Hinc im-
pransus ad Principem Pedemontanum tetendit :
coram eo capite aperto ad longum sanè interval-
lum temporis perstitit : ac tum demum post tantū
virium jam prostratarum contentionem, ad calu-
lam se se suam recipiens, famulo ocreas afferenti,
Induamus eas sanè, inquit ; *verum, haud multum iter con-*
ficiemus : post quæ pransus est leviter. A prandio,
Epistolas duas scripsit, alteram ad commendatio-
nem Patrum Recollectorum ; alteram ad Abbatif-
sam Putei Orbi, quā eam in filiam adoptabat, quod
ea ab ipso flagitaverat vehementer : tertiam ordo
scribere de simili argumento quoquam, interven-
erunt Religiosi complures, aliique, ipsum in discen-
su quem adornabat salutaturi, precaturique orō sibi
benediceret. Atque hanc intempestivam defatiga-
tionem excepit extrema morbi significatio : cum
enim adverterent domestici, ipsum haud assurge-
re discedentibus, neque officiosè, ut solebat, de-
ducere abeuntes ; intellexerunt nimirum, vi mali
ægrum opprimi, atque adeo evicerunt, ut in lectu-
lo sineret se se collocari : in illo mirabilem illam
vitam famulus Dei conclusit. Ceterum, morbum
ita tulit, ut illius ægritudines excellissimæ mentē
salutares imprimis fuerint. Ac non ausus quidem

est S.
qui n
infir
tuiffe
omn
mal
mod
na m
rā ex
tium
Quar
tatib
(d)

Q
abscis
torme
moll
totā v
si fas
labor
fūgit
nes g
Quo
ejuld
graph
rum e
(a) Li

est S. Augustinus (d) Cornelium Celsum damnare, qui malorum omnium gravissimum in corporis infirmitate collocavit: & tamen facere meritò potuisse videatur: neque enim qui careat bono non omnium maximo, non is idcirco in gravissimo malorum versatur: cumque firma valetudo, commodaque cetera, quæ ad corpus pertinent, sint bona mediocria tantùm; non potest ex illorum jacturâ extremum malorum existere. Sapientiùs Gentium Doctor (e) tradit, *Virtutem in infirmitate perfici.* Quare gloriabatur fidelis famulus Dei in infirmitatibus suis, ut inhabitaret in ipso virtus Christi.

(d) Solil. c. 12. (e) 2. Cor. 12.

CAPUT X.

Morbum mors consecuta.

Quæ dolorem capitis non patimur benignè, inquit a-
prissimè S. Augustinus, (a) quomodò pro Christo
abscissionem pateremur? qui flagellum timent, quomodò
tormenta sustinerent? Omnino neutiquam ex nuda et
mollium horumce hominum Franciscus fuit: quia
totâ vitâ aliquid perpeffus est, quod haud abominabile,
si fas dicere, fuerit Martyrio. Semper gravissimis
laboribus exercitus est: nullam defangationem re-
fugit: nunquam pepercit valetudinis accutit, quo-
ties gloria Dei agebatur, aut animarum utilitas.
Quòd si talis vita fuit, qualem tandem mortem
ejusdem fuisse censebitis? Et quidem ex Psalmo
grapho, (b) *Pretiosa in conspectu Domini mors Sancto-
rum ejus; ex effato autem Sapientis, (c) Non tanget
illos*

(a) Lib. 3. de Claustr. (b) Psal. 115. (c) Sa. 3.